

**МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
БИРО ЗА РАЗВОЈ НА ОБРАЗОВАНИЕТО**

НАСТАВНА ПРОГРАМА

**ОРГАНИЗАЦИЈА НА
ЖЕЛЕЗНИЧКИ СООБРАЌАЈ**

II ГОДИНА

СООБРАЌАЈНА СТРУКА
техничар за железнички сообраќај

Скопје, 2006 година

1. ИДЕНТИФИКАЦИОНИ ПОДАТОЦИ

1.1. Назив на наставниот предмет: ОРГАНИЗАЦИЈА НА ЖЕЛЕЗНИЧКИ СООБРАЌАЈ

1.2. Образовен профил и струка

1.2.1. Образовен профил: техничар за железнички сообраќај

1.2.2. Струка: сообраќајна

1.3. Диференцијација на наставниот предмет

1.3.1. Карактеристичен за образовниот профил

1.4. Година на изучување на наставниот предмет: втора година

1.5. Број на часови на наставниот предмет

1.5.1. Број на часови неделно: 2 часа

1.5.2. Број на часови годишно: 72 часа

1.6. Статус на наставниот предмет: задолжителен предмет

2. ЦЕЛИ НА НАСТАВНИОТ ПРЕДМЕТ

По совладувањето на наставната програма по наставниот предмет организација на железнички сообраќај ученикот стекнува знаења, вештини и се оспособува:

- да ја познава улогата на сообраќајната служба во организацијата на железничкиот сообраќај;
- да ги идентификува работните места во сообраќајната служба;
- да ги опишува видовите возови и начинот на нивното формирање;
- да толкува возен ред;
- да ги разликува сигналите и нивните сигнални знаци при одвивање на железничкиот сообраќај;
- да ја објаснува намената на сигналите и сигналните знаци;
- да стекнува навика за уредно, брзо и точно извршување на работата.

3. ПОТРЕБНИ ПРЕТХОДНИ ЗНАЕЊА

За успешно следење и совладување на содржините од овој наставен предмет, односно постигнување на поставените цели, потребни се предзнаења од предметите основи на сообраќајот и транспортот, превозни средства и сообраќајна инфраструктура од I година.

4. ОБРАЗОВЕН ПРОЦЕС

4.1. Структурирање на содржините за учење

Тематски целини	Број на часови	Конкретни цели	Дидактички насоки	Корелација меѓу темат. целини и меѓу предметите
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
1. СООБРАЌАЈНА СЛУЖБА	6	<p>Ученикот:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да ги опишува задачите на сообраќајната служба; - да ги познава прописите за вршење на сообраќајната служба; - да ги разликува работните места во извршната служба, нивните здравствени услови и стручна оспособеност; - да објаснува прием и предавање на служба и да чита распоред на работа. 	<ul style="list-style-type: none"> - Објаснување на задачите и прописите кои важат за вршење на сообраќајната служба; - дефинирање и именување на работните места и нивните карактеристики и обележја; - објаснување на начинот на примо-предавање на службата и распоред на работата. 	<p>Експлоатац ија на железнички возила</p> <p>Практична настава</p>
2. ЖЕЛЕЗНИЧКИ ПРУГИ И СТАНИЦИ И НИВНИ ПОСТРОЈКИ	10	<ul style="list-style-type: none"> - Да ги познава поделбите на железничките пруги; - да ги опишува постројките на отворена пруга; - да ги идентификува постројките во службените места; - да ја објаснува намената на службените места на пруга; - да ја опишува функцијата на свртниците; - да го објаснува начинот на ракување со свртниците; - да го познава начинот на одржување и осигурување. 	<ul style="list-style-type: none"> - Објаснување за пруга, видови пруги, постројки и нивната намена; - презентирање службени места на пруга и нивната намена; - објаснување на разликите меѓу постројки за превоз на патници и превоз на товар; - опишување на видовите свртници, нивните положби, осигурување и одржување. 	<p>Експлоатац ија на железнички возила</p> <p>Практична настава</p>

<p>3. СОСТАВ, ПОДЕЛБА И ОЗНАЧУВАЊЕ НА ВОЗОВИ</p>	<p>12</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Да опишува воз; - да ги познава возовите според видот и намената; - да го опишува формирањето на возови за превоз на патници и товарни возови; - да го познава распоредувањето на коли во возови товарени со опасни материи и други специфични товари; - да ја познава употребата на соодветни локомотиви за влечење на возови; - да го објаснува означувањето на возовите со броеви; - да ги препознава масите и брзините на возовите. 	<ul style="list-style-type: none"> - Објаснување воз и категоризирање возови по видови и намена; - објаснување на начинот на формирање воз за превоз на патници, како и за превоз на стока; - укажување на распоредување на возила во возови во зависност од масата, товарот, намената, манипулирањето по станици и сл.; - опишување на употребата на локомотиви во возови; - демонстрирање примери за обележување на возови со броеви. 	<p>Експлоатација на железнички возила Практична настава</p>
<p>4. ВОЗЕН РЕД</p>	<p>4</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Да дефинира возен ред; - да ги познава формите во кои се изработува возен ред; - да толкува возен ред; - да ги познава основните елементи од кои се изработува возен ред. 	<ul style="list-style-type: none"> - Објаснување на возен ред, графикона на возен ред, книшка на возен ред и извод од книшка на возен ред; - укажување на важноста на постоење и почитување на возен ред; - демонстрирање на едноставни примери на изработка на траси на возови во возен ред. 	<p>Експлоатација на железнички возила, Практична настава</p>

5. ЖЕЛЕЗНИЧКА СИГНАЛИЗАЦИЈА	4	<ul style="list-style-type: none"> - Да ги познава основните поими во железничката сигнализација; - да разликува сигнал, сигнален знак и сигнална ознака; - да ја познава поделбата на сигналите и сигналните знаци; - да ги разликува својствените сигнални знаци и нивната намена. 	<ul style="list-style-type: none"> - Објаснување на сигнали, сигнални знаци, ознаки, далечина на видливост, запирен пат и др.; - укажување на значењето и начинот на давањето на својствените сигнали. 	Експлоатација на железнички возила Практична настава
6. ГЛАВНИ СИГНАЛИ, ПРЕТСИГНАЛИ И ДОПОЛНИТЕЛНИ СИГНАЛИ	12	<ul style="list-style-type: none"> - Да ја препознава поделбата на главните сигнали; - да ги идентификува сигналните знаци на главните сигнали, претсигналите, повторувачите на предсигнализарање; - да ги идентификува сигналните знаци на граничните колосечни сигнали; - да ја познава нивната намена и употреба. 	<ul style="list-style-type: none"> - Објаснување на поделбата и намената на главните сигнали; - укажување на местото на вградување на главните сигнали, претсигналите, повторувачите, дополнителните и граничните колосечни сигнали; - демонстрирање сигнални знаци; - презентирање примери на употреба на сигнални знаци. 	Влеча на возови Практична настава
7. ОСТАНАТИ ПОСТОЈАНИ СИГНАЛИ	14	<ul style="list-style-type: none"> - Да ги разликува сигналните знаци на свртничките, маневарските сигнали, сигнали за ограничување на брзината, на лизгалките, колските ваги, електричната влеча; - да ја познава намената на: сигналните знаци на свртничките, маневарските сигнали, сигналите за ограничување на брзината, на лизгалките, колските ваги, електричната влеча; - да ги опишува постапките на давање на 	<ul style="list-style-type: none"> - Објаснување на поделбата и намената на останатите постојани сигнали: свртнички, маневарски сигнали, сигнали за ограничување на брзина, на лизгалки, колски ваги, електрична влеча; - демонстрирање на местото на вградување на сигналите знаци; 	Експлоатација на железнички возила Влеча на возови Практична настава

		<p>сигнални знаци; - да ги разликува сигналните ознаки; - да ја познава намената на сигналните ознаки.</p>	<p>- демонстрирање сигнални знаци кои ги даваат тие сигнали; - презентирање примери на употреба на тие сигнални знаци и ознаки.</p>	
8. ПРЕНОСНИ И РАЧНИ СИГНАЛИ	6	<p>- Да ги познава сигналните знаци на преносните сигнали; - да ги познава сигналните знаци на рачните сигнали; - да ја познава нивната намена и употребата на преносните и рачните сигнали; - да го познава начинот на давање на сигнални знаци.</p>	<p>- Објаснување на поделбата и намената на сигнали на дружен, станичен, маневарски и возен персонал и за автоматска проба на кочници; - демонстрирање сигнални знаци; - презентирање примери на употреба на сигналните знаци.</p>	Практична настава
9. СИГНАЛИ НА ВОЗОВИ И ВОЗИЛА	4	<p>- Да ги идентификува сигналните знаци на возовите и одредените возила; - да ја познава нивната намена; - да го опишува начинот на давање на сигнални знаци.</p>	<p>- Објаснување поделба и намена на челни и завршни сигнали на возови, сигнали на потискувалки, маневарки, дружни и одделни возила; - демонстрирање сигнални знаци; - презентирање примери на употреба сигнални знаци.</p>	<p>Експлоатација на железнички возила Практична настава</p>

4.2. Наставни методи и активности на учење

Во текот на воспитно - образовниот процес се применуваат следните наставни форми : фронтална, групна и индивидуална работа. Како наставни методи може да се користат: демонстрација, дискусија, решавање на проблеми, активна демонстрација на учениците и друго.

Активности на ученикот: да слуша, набљудува, прибележува, применува односи и законитости во групи и независно и др.

Активностите на наставникот се: организира и раководи активна и индивидуална дејност кај учениците, објаснува, организира и води дискусија, дава инструкции, пишува на табла, демонстрира на табла, ги оценува задачите, поставува прашања, регистрира, оценува и ги анализира резултатите и др.

4.3. Организација и реализација на наставата

Процесот на учење по предметот организација на железнички сообраќај треба да се изведува преку стручно - теоретска настава, да се создадат оптимални услови за индивидуализираната настава и работата во тимови, како и проектни задачи и индивидуални домашни. Образовните активности се организирани според неделен распоред на часовите во четири тримесечја и во две полугодија.

4.4. Наставни средства и помагала

Со цел да се постигнат зацртаните цели на наставниот предмет организација на железнички сообраќај потребно е да се користат следниве наставни средства и помагала:

- аудио - визуелни помагала;
- слајдови;
- илустрации;
- макети и модели;
- учебници и учебни помагала;
- дополнителна литература и др.

5. ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Оценувањето на постигањата на учениците се врши преку следење и вреднување на знаењата и умеењата континуирано во текот на целата учебна година, усно и писмено преку тестови на знаења. Доколку ученикот не ја совлада наставната програма по предметот, се постапува според законската регулатива.

6. КАДРОВСКИ И МАТЕРИЈАЛНИ ПРЕДУСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

6.1. Основни карактеристики на наставниците

Наставникот по наставниот предмет организација на железнички сообраќај треба да ги поседува следните педагошки, персонални и професионални карактеристики: да е психофизички здрав, да владее со литературниот јазик и писмото на кој се изведува наставата, да е комуникативен и отворен за соработка, да е соодветно професионално образован, со или без работно искуство, да ја сака педагошката работа и да напредува во неа, да е добар организатор, да е креативен и способен за примена на иновации во образовната технологија.

6.2. Стандард за наставен кадар

Завршени студии по железнички сообраќај и транспорт.

Наставниците треба да поседуваат педагошка, психолошка и методска подготовка и положен стручен испит.

6.3. Стандард за простор

За успешно реализирање на целите на наставниот предмет организација на железнички сообраќај наставата се реализира во специјализирани училници или кабинет за сообраќај, соодветно опремен со наставни средства и помагала, според нормативите за простор и опрема, во претпријатија чија основна или споредна дејност е проблематиката на железничкиот сообраќај и транспорт.

7. ДАТУМ НА ИЗРАБОТКА И НОСИТЕЛИ НА ИЗРАБОТКАТА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

7.1. Датум на изработка: мај 2006 година

7.2. Состав на работната група:

1. Ридван Зекири, дипл.маш.инж., советник, Биро за развој на образованието - Скопје, раководител
2. м-р Гордан Стојиќ, дипл. сооб. инж., наставник во ЈСУ "Владо Тасевски" - Скопје
3. Николче Николоски, дипл. сооб. инж. , Македонски железници - Скопје

8. ПОЧЕТОК НА ПРИМЕНА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Датум на започнување: 01.09.2006 година

9. ОДОБРУВАЊЕ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Наставната програма по **организација на железнички сообраќај** ја одобри министерот за образование и наука со решение бр. . 07-3851/ 22 од 29.06.2006 година.